

رشوه دهندگان و رشوه گیران باید منتظر چه مجازات هایی باشند؟

ظهور فساد اداری قدمتی به درازای جامعه بشری دارد و رشوه و ارتشا گونه ای از اعمال مجرمانه و به عنوان یکی از پدیده های شوم اجتماعی می باشد که جامعه ای وجود ندارد از گزند این اعمال مجرمانه مصون و در امان باشد.

ظهور فساد اداری قدمتی به درازای جامعه بشری دارد و رشوه و ارتشا گونه ای از اعمال مجرمانه و به عنوان یکی از پدیده های شوم اجتماعی می باشد که جامعه ای وجود ندارد از گزند این اعمال مجرمانه مصون و در امان باشد.

به گزارش تابناک؛ رشوه دادن و رشوه گرفتن از زمره جرایم علیه آسایش عمومی می باشند که باعث سلب اعتماد و اطمینان مردم نسبت به نظام اجرایی و اداری و از بین رفتن زمینه رقابت سالم و فاسد شدن کارمندان می شوند.

آثار سوء رشوه خواری، کشورها را واداشته است که نه تنها در سطح داخلی بلکه در سطح بین المللی نیز با همکاری یکدیگر در جهت مبارزه با این عمل اقداماتی را سامان دهند.

از جمله این اقدامات می توان از امضای کنوانسیون بر ضد ارتشا در سال 1978م و نام برد که گام قابل توجهی در این زمینه محسوب می شود. مطابق این کنوانسیون دولت های عضو موظف به انجام اقداماتی در سطح ملی برای جرم شناختن پرداخت رشوه بویژه به مقامات خارجی شده اند.

از جمله اقدامات دیگر در سطح بین المللی؛ کنوانسیون حقوق جزا در مورد فساد؛ منعقد از سوی کشورهای عضو شورای اروپا در استراسبورگ در 1978م و ژانویه 1990م و کنوانسیون اروپا در سال 1990م؛ اصول دموکراسی؛ عدالت اجتماعی و حقوق بشر لطمه می زند و جلوی رقابت سالم و توسعه اقتصادی را می گیرد، سخن به میان آمده است؛ این کنوانسیون هم رشوه دادن به مقامات دولتی داخلی و خارجی؛ از جمله قضا و هم رشوه؛ دادن در بخش خصوصی را مورد بحث قرار داده است؛

در قوانین مربوط به پرداخت و دریافت رشوه کمترین میزان حبس 6 ماه و بیشترین آن 10 سال در نظر گرفته شده است

؛ رشوه دادن را رشاء و رشوه گرفتن را ارتشاء و فرد رشوه گیر را مرتشی و فرد رشوه دهنده را راشی می گویند؛

در ایران هم با شیوع جرایمی مثل کلاهبرداری؛ اختلاس و ارتشا؛ قانونگذار به فکر تشدید مجازات این جرایم افتاد و باتوجه به عدم تایید شورای نگهبان؛ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا و اختلاس و کلاهبرداری؛ در تاریخ 1395/9/1؛ 1395/6/7؛ 1395/3/1؛ به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام رسید؛

به علاوه با تصویب قانون جدید مجازات اسلامی در سال 92؛ مواد 88؛ 89؛ 90؛ 91؛ 92؛ تا 94؛ آن به رشوه؛ جرایم رشا و ارتشا اختصاص داده شد؛ باتوجه به اشاره ماده 2؛ 92؛ 93؛ 94؛ قانون اخیرالذکر به ماده 3؛ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا و اختلاس و کلاهبرداری؛ و نیز این که قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا و اختلاس و کلاهبرداری؛ مصلحت نظام می باشد؛ تردیدی باقی نمی ماند که مواد؛ قانون جدید مجازات اسلامی ناسخ؛ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا و اختلاس و کلاهبرداری نمی باشد و هدف از تصویب آنها اولاً تعیین مجازات برای راشی (که در قانون تشدید؛ مجازاتی جز ضبط اموال داده شده به عنوان رشوه برایش تعیین نشده بود) و ثانیاً؛ تسری مجازات ارتشا به برخی از اشخاص غیر مذکور در قانون؛

تشدید و ثالثاً پیش‌بینی پاره‌زنی؛ ای از مقررات متفرقه (مثلاً راجع به شروع به ارتشا و نظایر آن) بوده است؛

عمل فیزیکی؛ لازم برای تحقق عنصر مادی جرایم رشا و ارتشا عبارت است از 'دادن' یا 'قبول کردن'؛ وجه یا مال یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مال (که اولی عمل فیزیکی در جرم رشا و دومی عمل فیزیکی در جرم ارتشا می‌باشد) و نیز 'انجام معامله صوری'؛ با مبلغ غیر واقعی؛

هر شخصی که در ارتباط با وظایف دستگاه‌های اجرائی از وی تقاضای رشوه شده و یا رشوه اخذ شده باشد یا تلاش برای گرفتن رشوه از وی شده باشد بایستی در اولین فرصت موضوع را به مسئولان یا بازرسان آن اداره به همراه مشخصات شخص یا اشخاص خاطی گزارش دهد. (ماده 4 آیین نامه پیشگیری و مبارزه با رشوه در دستگاه‌های اجرایی)

بر این اساس کارمندی که در مقابل انجام یا عدم انجام کاری برای ارباب رجوع مالی را از وی قبول می‌کند یا ملک او را به بهایی بسیار کمتر از قیمت واقعی آن می‌خرد مرتشی و طرف مقابل راشی محسوب می‌شود؛

* مجازات راشی و مرتشی

مطابق ماده 3 و 4 قانون تشدید و همچنین مواد 588 تا 594 قانون مجازات اسلامی برای راشی و مرتشی حبس و جزای نقدی تعیین شده است.

مطابق ماده 588 ق. م. ا. برای داوران، ممیزان و کارشناسان 'چنانچه در مقابل اخذ وجه یا مال به نفع یکی از طرفین اظهار نظر یا اتخاذ تصمیم نماید به حبس از شش ماه تا دو سال یا مجازات نقدی از سه تا دوازده میلیون ریال محکوم و آنچه گرفته است به عنوان مجازات مودی به نفع دولت ضبط خواهد شد.'

براساس ماده 589 قانون مذکور، در صورتی که حکام محاکم به واسطه ارتشاء حکم به مجازاتی اشد از مجازات مقرر در قانون داده باشند علاوه بر مجازات ارتشاء حسب مورد به مجازات مقدار زائدی که مورد حکم واقع شده محکوم خواهند شد .

مال ناشی از ارتشاء به عنوان تعزیر رشوه دهنده به نفع دولت ضبط خواهد شد و چنانچه راشی (رشوه دهنده) به وسیله رشوه امتیازی تحصیل کرده باشد این امتیاز لغو خواهد شد. (تبصره 2 ماده 3 قانون تشدید)

مطابق ماده 591 همین قانون- هرگاه ثابت شود که راشی برای حفظ حقوق حقه خودناچار از دادن وجه یا مالی بوده تعقیب کیفری ندارد و وجه یا مالی که داه به او مسترد می گردد .

براساس ماده 592 قانون مجازات اسلامی برای راشی (رشوه دهنده) علاوه بر ضبط مال ناشی از ارتشاء به حبس از شش ماه تا سه سال و یا تا (74) ضربه شلاق محکوم می شود.

تبصره - در صورتیکه رشوه دهنده برای پرداخت رشوه مضطر بوده و یا پرداخت آن را گزارش دهد یا شکایت نماید از مجازات حبس مزبور معاف خواهد بود و مال به وی مسترد می گردد.

در هر مورد از موارد ارتشاء هر گاه رشوه دهنده قبل از کشف جرم مأمورین را از وقوع بزه آگاه سازد از تعزیر مالی معاف خواهد شد. (تبصره 5 ماده 3 قانون تشدید)

مطابق ماده 3 قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و ... برای مرتشی (رشوه گیرنده) به ترتیب زیر مجازات تعیین شده است: در صورتیکه قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از بیست هزار ریال نباشد به انفسال موقت از شش ماه تا سه سال، و چنانچه مرتکب در مرتبه مدیرکل یا همپتراز مدیرکل یا بالاتر باشد به انفسال دائم از مشاغل دولتی محکوم خواهد شد، و بیش از این مبلغ تا دویست هزار ریال از یک سال تا سه سال حبس و جزای نقدی معادل قیمت مال یا وجه مأخوذ و انفسال موقت از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد و چنانچه مرتکب در مرتبه مدیرکل یا همپتراز مدیرکل یا بالاتر باشد بجای انفسال موقت به انفسال دائم از مشاغل دولتی محکوم خواهد شد.

در صورتی که قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از دویست هزار ریال تا یک میلیون ریال باشد مجازات مرتکب دو تا پنج سال حبس به علاوه جزای نقدی معادل قیمت مال یا وجه مأخوذ و انفسال دائم از خدمات دولتی و تا 74 ضربه شلاق خواهد

بود و چنانچه مرتکب در مرتبه پایین تر از مدیرکل یا همپراز آن باشد بجای انفصال دائم به انفصال موقت از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد.
چنانچه رشوه دهنده در ضمن تعقیب با اقرار خود موجبات تسهیل تعقیب مرتشی را فراهم نماید تا نصف مالی که به عنوان رشوه پرداخته است به وی بازگردانده می شود و اگر امتیازی نیز تحصیل کرده باشد، لغو می گردد. (تبصره 5 ماده 3 قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری)

در صورتی که قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از یک میلیون ریال باشد مجازات مرتکب پنج تا ده سال حبس به علاوه جزای نقدی معادل قیمت مال یا وجه مأخوذ و انفصال دائم از خدمات دولتی و تا 74 ضربه شلاق خواهد بود و چنانچه مرتکب در مرتبه پایین تر از مدیر کل یا همپراز آن باشد بجای انفصال دائم به انفصال موقت از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد.

در پایان باید خاطر نشان کرد آنچه مسلم است برای از پیشگیری وقوع هر جرمی می بایست زمینه های اجتماعی و اقتصادی شکل گیری آن جرم را از بین برد و تعیین مجازات به تنهایی برای کاهش یک جرم کافی نیست. برای جلوگیری از جرم رشا و ارتشا و تضمین سلامت نظام اداری نیز مجازات به تنهایی کافی نیست.